

7. Stor ulighed i arbejdsmiljøbelastninger

Dårligt arbejdsmiljø både fysisk og psykisk kan føre til dårlig trivsel på arbejdspladsen, som i sidste ende resulterer i et stort sygefravær og i værste fald resulterer i, at medarbejdere må opgive med at arbejde i utide.

Byggebranchen har generelt et fysisk anstrengende arbejde, men det gælder ikke kun de klassiske mandefag, jobtyper som postbude, rengøringsassistenter og plejepersonale har ligeledes et fysisk krævende arbejde. Faktisk har dagplejere et ligeså hårdt fysisk anstrengende arbejde som slagteriarbejdere. Offentlige job, er blandt top 15 af de mest følelsesmæssige belastende. Det gælder f.eks. socialrådgivere, folkeskolelærere og forskellige former for plejepersonale. Personer ansat indenfor rengøringsvirksomhed, post og plejepersonale har en forhøjet risiko på mellem 20 og 30 procent for at overgå til efterløn i forhold til resten af arbejdsmarkedet. Samtidig har f.eks. rengøringspersonale og ansatte indenfor ældreplejen en forhøjet risiko for førtidspensionering på hhv. 128 og 94 procent.

Der er derfor et massivt behov for at få gjort noget ved arbejdsmiljøet i udsatte job. Ikke mindst på grund af de menneskelige aspekter, men også fordi der er et stort arbejdskraftpotentiale i, at folk trives på deres arbejde. Det skyldes, at de dermed ikke alene har et lavere sygefravær, mens de arbejder, men også fordi det kan resultere i en senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Side om side med den økonomiske ulighed eksisterer den sociale ulighed. Den sociale ulighed medfører, at bl.a. ufaglærte i større grad er brugere af sundhedsydelser, har flere sygeperioder og kortere levetid. En af forklaringerne på dette er dårligt arbejdsmiljø.

Udover de menneskelige konsekvenser, som dårligt arbejdsmiljø forårsager, så udgør det også en stor økonomisk udgift i form af tabt arbejdskraft og dermed tabt produktion og vækst.

I dette kapitel gennemgås en række arbejdsmiljøpåvirkninger. Det undersøges hvilke job, der er særligt udsat for både fysisk og psykisk anstrengende arbejde samt hvilke job, der oplever den største og mindste jobtilfredshed. Det vil vise sig, at arbejdsbelastningerne er meget forskellige fra branche til bran-

che, men at der også indenfor samme branche er store forskelle.

Fysisk arbejde giver ikke nødvendigvis et belastet arbejdsliv med nedslidning og skader, ligesom job, der kræver et stort følelsesmæssigt engagement, ikke af sig selv giver et dårligt psykisk arbejdsmiljø. Men begge dele kan være medvirkende til at skabe de dårlige arbejdsbetingelser på en arbejdsplads, der pludselig udvikler sig til det, der gør det hele for anstrengende og belastende. I de tilfælde kan fysisk og psykisk anstrengende arbejde resultere i nedslidning, skader og udbrændthed.

Dagpleje er ligeså fysisk hårdt som slagteriarbejde

Der er stor forskel på, hvordan kroppen indgår i en arbejdsdag. Nogle job er meget fysisk anstrengende, mens andre job er meget stillestående/siddende. Det gæl-

der for begge, at de kan medvirke til fysiske belastninger for den enkelte.

Fysisk anstrengende belastninger på arbejdspladsen kan ofte blive årsag til nedslidning og skader. De kan føre til dårlig trivsel på arbejdspladsen, som i sidste ende kan resultere i et stort sygefravær og i værste fald resultere i, at medarbejdere må opgive med at arbejde i utide.

Der er stor forskel på hvilke job, der er udsat for fysiske anstrengelser og hvilke der ikke er. I tabel 1 er gengivet de 15 typer af job, som har det mest fysiske anstrengende arbejde. Indekset er fremkommet som et gennemsnit af to svarmuligheder, der dækker over løfte- eller bærearbejde samt tungt eller hurtigt arbejde, som er fysisk anstrengende. Jo højere indeks, desto mere fysisk anstrengende arbejde.

Tabellen viser, at især bygningsarbejdere, tømrere, snedkere og postbude oplever en høj grad af fysisk anstrengende ar-

bejde. Men også forskellige omsorgserhverv som dagplejere og plejepersonale på plejehjem oplever en fysisk anstrengende hverdag. Faktisk har dagplejere og slagteriarbejder et lige anstrengende fysisk arbejde.

I den anden ende af skalaen er de erhverv, der har det mindst fysisk krævende arbejde. En stor del af denne gruppe udgøres af akademikere og andre jobtyper, hvor arbejdspladsen typisk er på et kontor. Dette fremgår af tabel 2.

Denne opgørelse tager i stor grad udgangspunkt i løft, men der er også andre forhold, som kan være fysisk anstrengende uden nødvendigvis at inkludere f.eks. tunge løft.

I tabel 3 er gengivet tre typer af fysiske belastninger på arbejdspladser, og indenfor hver slags er der en prioriteret rækkefølge af de 15 erhverv, som er mest udsatte for netop disse belastninger.

Tabel 1. De 15 jobtyper, der har det fysisk mest anstrengende arbejde, 2005

Jobtype	Indeks
Bygningsarbejdere, faglærte	89
Tømrere og snedkere	88
Postbude	85
Blikkenslagere	82
Brandfolk	82
Bygningsarbejdere, ufaglærte	79
Dagplejere	76
Slagteriarbejdere	76
Serveringspersonale	74
Plejepersonale, plejehjem	74
Lærlinge og elever, industri, håndværk, service	72
Køkkenmedhjælpere, økonomaer	69
Skovarbejdere	69
Betonelementfabrikarbejdere	66
Nærings- og nydelsesmiddelarbejdere	65

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Tabel 2. De 15 jobtyper, der har det fysisk mindst anstrengende arbejde, 2005

Jobtype	Indeks
Akademikere, samfundsvidenskab og humanistiske	0
Laboranter	0
Mediefolk	0
Fuldmægtige, offentligt ansatte	0
Lægeseekretærer	0
Bankassistenter	0
Taxichauffør	0
Bogholdere og revisorer	0
Edb-folk	0
Kontorassistenter, privatansatte	1
Ingeniører og arkitekter	1
Kontorassistenter, offentligt ansatte	2
Folkeskolelærere	2
Socialrådgivere	2
Andre lærere	4

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Tabellen viser, at rengøringsassistenter og plejepersonale udgør nogle af de jobtyper, der er mest udsat for træk og skub.

Plejepersonale dækker over både dagplejere, omsorgsmedhjælpere, plejepersonale på plejehjem og i hjemmeplejen samt på hospitaler.

Tabel 3. De 15 jobtyper, der oplever mest træk og skub, løftede arme og stillestående arbejde, 2005

Træk og skub	Løftede arme	Stillestående arbejde
Rengøringsassistenter	Bygningsarbejdere, fagl.	Slagteriarbejdere
Dagplejere	Lærl. og elever i ind.og håndv.	Frisører
Plejepersonale, plejehjem	Mekanikere	Pakkere, tapperiarbejdere
Reddere	Blikkenslagere	Maskinarbejdere
Plejepersonale, hjemmepl.	Pakkere, tapperiarbejdere	Nærings- og nydelsesmid.
Postbude	Rengøringsassistenter	Metalarbejdere, ufaglærte
Omsorgsmedhjælpere	Elektrikere	Køkkenmedhjælp., økonoma
Pakkere, tapperiarbejdere	Bygningsarbejdere, ufagl.	Ekspedienter
Lærl. og elever i ind.og håndv.	Slagteriarbejdere	Lærl. og elever, ind.og håndv.
Slagteriarbejdere	Postbude	Mekanikere
Lager- og havnearbejdere	Tømrere og snedkere	Bankassistenter
Metalarbejdere, ufaglærte	Lager- og havnearbejdere	Serveringspersonale
Plejepersonale, hospital	Plejepersonale, plejehjem	Tømrere og snedkere
Mekanikere	Metalarbejdere, ufaglærte	Betonelementfabriksarb.
Nærings- og nydelsesmiddel	Maskinarbejdere	Blikkenslagere

Anm: For at tælle med i opgørelsen om træk og skub og løftede arme, skal man have angivet, at det foregår i mindst en fjerdedel af arbejdstiden. Hvad angår stillestående arbejde, er kravet, at man står det samme sted mindst tre fjerdedele af arbejdstiden.

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Anderledes ser det ud for fysiske belastninger i form af løftede arme. I denne kategori optræder mange håndværksfag, især indenfor byggeri, f.eks. bygningsarbejdere og tømrere og snedkere. Af andre håndværksfag, som er udsat for denne type belastning, er mekanikere, blikkenslagere og metalarbejdere.

Den tredje kategori af fysiske belastninger omfatter stillestående arbejde. Her er slagteriarbejdere, frisører og pakkere og tapperiarbejdere dem, der er mest udsat.

Sammenholdes alle fire kategorier indenfor fysiske belastninger, ses det, at især slagteriarbejdere, plejepersonale på plejehjem, pakkere og tapperiarbejdere, postbude og tømrere og snedkere er nogle af de faggrupper, som har flest fysiske belastninger. Det viser, at det ikke kun er de klassiske fysiske fag som håndværksfag, der oplever fysiske belastninger, men også at flere typer af plejepersonale oplever en stor grad af fysiske belastninger i deres arbejdsliv. En stor del af netop disse jobtyper beskæftiger en stor gruppe af

ufaglærte, eller er typisk mindre godt betalt.

Kun offentlige job blandt top 15 mest følelsesmæssigt belastende job

De psykiske arbejdsbelastninger kan være lige så anstrengende som de fysiske, og kan derfor ligeledes resultere i dårlig trivsel på arbejdspladsen. Psykisk anstrengende arbejde kan opstå ad flere veje. Dels kan selve arbejdet være psykisk belastende og dels kan arbejdsmiljøet i sig selv være psykisk belastende.

I tabel 4 er gengivet de 15 jobtyper, der har de største følelsesmæssige krav i deres arbejde. Indekseringen er dannet på baggrund af følgende tre spørgsmål: "Bringer dit arbejde dig i følelsesmæssige belastende situationer?", "Er dit arbejde følelsesmæssigt belastende?" og "Bliver du følelsesmæssigt berørt af dit arbejde?". Socialrådgivere er den gruppe, der samlet set oplever de største følelsesmæssige krav i deres arbejde. Dernæst kommer folkeskolelærere og plejepersonale på ho-

Tabel 4. De 15 jobtyper med de største følelsesmæssige belastninger, 2005

Jobtype	Indeks
Socialrådgivere	61
Folkeskolelærere	58
Plejepersonale, hospital	57
Pædagoger, døgninstitution	57
Sygeplejersker	56
Læger og tandlæger	55
Pædagoger, daginstitution	54
Fysio- og ergoterapeuter	53
Politifolk og fængselspersonale	51
Plejepersonale, hjemmepleje	49
Omsorgsmedhjælpere	49
Dagplejere	49
Plejepersonale, plejehjem	49
Andre lærere	48
Gymnasielærere	44

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

spitaller og pædagoger på døgninstitutioner.

Det er bemærkelsesværdigt, at de 15 jobtyper, der har de største følelsesmæssige krav alle er offentlige og beskæftiger sig med mennesker.

I tabel 5 er de 15 job, der har den mindste følelsesmæssige belastning i deres arbejde. Tabellen viser, at pakkere og tapperiarbejdere og forskellige håndværksfag giver mindst følelsesmæssige belastninger. I stor grad de jobtyper, der har fysisk krævende arbejde.

Ud over, at arbejdet i sig selv kan være psykisk belastende, så kan rammerne for arbejdets udførelse også skabe et belastende psykisk arbejdsmiljø på arbejdspladsen. Dette kan f.eks. være et konstant krav om et højt arbejdstempo eller en stor arbejdsomængde.

I tabel 6 er gengivet netop de to typer af psykiske belastninger samt en opgø-

relse over de erhverv, hvor flest ansatte føler sig personlig udbrændt. Der er i denne opgørelse set bort fra selvstændige og chefer/ledere.

Den første type af belastning er krav om højt tempo. Et højt tempo i sig selv er ikke skadeligt, men kan være det, hvis der konstant er tale om et for højt arbejdspress. Det samme gælder kravet om stor arbejdsomængde. Det er opslidende, hvis arbejdsomængden overstiger de tilgængelige ressourcer, og hvis man derfor gentagne gange ikke kan nå at udføre sit arbejde på en tilfredsstillende måde.

Slakteriarbejdere og postbude er de to erhverv, der oplever de højeste krav om højt tempo. Derudover er der en række servicefag, så som serveringspersonale, der oplever et krav om højt tempo, men det er også tilfældet for en række offentligt ansatte, såsom socialrådgivere og forskellige former for plejepersonale.

Tabel 5. De 15 jobtyper med de mindste følelsesmæssige belastninger, 2005

Jobtype	Indeks
Pakkere, tapperiarbejdere	14
Bygningsarbejdere, ufraglærte	14
Maskinarbejdere	15
Slakteriarbejdere	16
Lastbilchauffører	18
Lager- og havnearbejdere	18
Mekanikere	18
Blikkenslagere	18
Metalarbejdere, ufraglærte	19
Tømrere og snedkere	19
Landbrugsarbejdere	19
Rengøringsassistenter	20
Lærlinge og elever, industri, håndværk, service	20
Ekspedienter	22
Elektrikere	22

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Table 6. De 15 jobtyper, der oplever de største krav om højt tempo, stor arbejdsmængde og oftest oplever udbrændthed, 2005

Krav om højt tempo	Krav om stor arbejdsmængde	Personlig udbrændthed
Slagteriarbejdere	Socialrådgivere	Fysio- og ergoterapeuter
Postbude	Akademikere, samf. og hum.	Pakkere, tapperiarbejdere
Serveringspersonale	Bankassistenter	Plejepersonale, plejehjem
Køkkenmedhj./økonoma	Akademikere, nat.	Postbude
Bankassistenter	Mediefolk	Bygningsarbejdere, fagl.
Lægeseekretærer	Læger og tandlæger	Køkkenmedhj./økonoma
Mediefolk	Fysio- og ergoterapeuter	Folkeskolelærere
Socialrådgivere	Ingeniører og arkitekter	Plejepersonale, hospital
Pakkere, tapperiarbejdere	Landbrugere	Lægeseekretærer
Plejepersonale, hospital	Bogholdere og revisorer	Mediefolk
Nærings- og nydelsesmiddel	Sælgere	Pædagoger, døgninstitution
Læger og tandlæger	Edb-folk	Bibliotekarer og museum
Kontorassistenter, off.	Bibliotekarer og museum	Landbrugsarbejdere
Plejepersonale, hjemmepl.	Sygeplejersker	Omsorgsmedhjælpere
Lærl. og elever i ind. og håndv.	Fuldmægtige, off.	Plejepersonale, hjemmepl.

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Socialrådgiverne oplever ligeledes krav om stor arbejdsmængde. Dette er også tilfældet for flere typer af akademikere samt fysio- og ergoterapeuter, sygeplejersker og politifolk og fængselspersonale. Både socialrådgiverne og de sidstnævnte er alle offentlige job, hvor der arbejdes med mennesker. Særligt i arbejdet med mennesker er det nedslidende at opgive at nå sine arbejdsopgaver.

Der er stor forskel på, hvorvidt krav om højt tempo og krav om stor arbejdsmængde fører til personlig udbrændthed. Denne oversigt kan heller ikke bruges til at konkludere noget på dette felt, men der er en overvægt af offentlige erhverv, især dem, der arbejder med mennesker, som noterer, at de føler sig personlig udbrændt. Udover fysio- og ergoterapeuter og pakkere, tapperiarbejdere så føler forskellige typer af offentligt ansatte sig udbrændt. Det gælder både plejepersonale på plejehjem, hospitalerne og i hjemmeplejen samt omsorgsmedhjælpere, men det gælder også folkeskolelærere og pædagoger.

Arbejdsmiljøinstituttet udgav i 2006 en ph.d. om udbrændthed. Denne undersøgelse viser, at der er stor sammenhæng mellem udbrændthed og sygefravær. Den viser, at personer, der er udbrændte, oftere er sygemeldte, og at de oftere er det i længere tid. Undersøgelsen viser også, at det er muligt at reducere niveauet for udbrændthed og derigennem reducere sygefraværet, hvis der gøres noget ved det psykiske arbejdsmiljø.

Slagteriarbejdere og postbude har mindst jobtilfredshed

I de tidligere afsnit har der været fokus på de mere konkrete arbejdsbelastninger, fysiske som psykiske. Men hvorvidt man i bund og grund er tilfreds med sit arbejde, har også stor betydning for trivslen på arbejdspladsen.

I tabel 7 er gengivet de 15 jobtyper, hvor der er størst jobtilfredshed. Der er igen set bort fra selvstændige og chefer/ledere, da de er overrepræsenterede, idet de udgør 6 ud af de 15 jobtyper, som pla-

Tabel 7. De 15 jobtyper med størst jobtilfredshed, 2005

Jobtyper	Indeks
Bibliotekarer og museumsfolk	92
Gymnasielærere	91
Dagplejere	88
Akademikere, naturvidenskabelige	88
Pædagogmedhjælpere	88
Mekanikere	87
Akademikere, samfundsvidenskab og humanistiske	87
Lægesekretærer	87
Tømrere og snedkere	87
Læger og tandlæger	87
Sygeplejersker	87
Plejepersonale, hjemmepleje	86
Ejendomsfunktionærer	86
Elektrikere	86
Pædagoger, døgninstitution	86

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

cerer sig bedst i denne kategori. På top 15 er bibliotekarer og museumsfolk de mest tilfredse. Derudover er der mange forskellige job, som har en høj jobtilfredshed. Samlet set er der dog både mange akademikere og mange offentligt ansatte, der er tilfredse med deres arbejde. Her kan nævnes bibliotekarer, museumsfolk, gymnasielærere, dagplejere og pædagogmedhjælpere. Men også tre private faglærte grupper som mekanikere, tømrere og snedkere og elektrikere oplever en stor jobtilfredshed.

I den anden ende af skalaen findes de 15 jobtyper, der har den mindste jobtilfredshed. De fremgår af tabel 8. Blandt slagteriarbejdere, postbude og faglærte bygningsarbejdere findes de ansatte, der er mindst tilfredse med deres job. Det ses, at der er en række ufaglærte grupper blandt de 15 jobtyper, hvor færrest ansatte har en høj jobtilfredshed.

Der kan være mange grunde til man er mere eller mindre tilfreds med sit arbejde

eller hvorfor ét arbejdsmiljø er godt og et andet dårligt. Ud over de fysiske og psykiske belastninger i et job, så kan de mere overordnede rammer, indenfor hvilke arbejdet udføres, have stor betydning for trivselen og tilfredsheden med arbejdspladsen. Det kan f.eks. være, om man har indflydelse på sit arbejde, om arbejdet er meningsfuldt eller om der er mulighed for at udvikle sig i jobbet.

I tabel 9 er netop disse tre overordnede rammer for arbejdets udførelse gengivet. Den første parameter er indflydelse. Indflydelse skal her forstås bredt, da det dækker over både indflydelse på arbejdsopgaverne, mængden af arbejde og hvem man arbejder sammen med på arbejdspladsen. Der er i denne opgørelse set bort fra selvstændige og chefer/ledere, da disse ellers ville have udgjort de 10 job, der har den største indflydelse på deres arbejde.

Mediefolk er dem, der oplever den største indflydelse på deres job. Derudover

Table 8. De 15 jobtyper, der har mindst jobtilfredshed, 2005

Jobtype	Indeks
Slakteriarbejdere	66
Postbude	70
Bygningsarbejdere, faglærte	75
Serveringspersonale	76
Fysio- og ergoterapeuter	78
Pakkere, tapperiarbejdere	78
Rengøringsassistenter	78
Omsorgsmedhjælpere	79
Ekspedienter	79
Køkkenmedhjælpere, økonomaer	79
Fuldmægtige, offentligt ansatte	80
Lastbilchauffører	80
Lager- og havnearbejdere	80
Plejepersonale, plejehjem	81
Metalarbejdere, uaglærte	81

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

oplever bibliotekarer og museumsfolk og en række offentlige job en stor indflydelse på deres arbejde. Dette ses især hos lærere og dagplejere, men også hos pædagoger.

En anden parameter, der kan beskrive de overordnede rammer, er, hvorvidt ansatte føler deres arbejde meningsfuldt. Dette fremgår af anden kolonne i tabel 9. Meningsfuldhed er også ment bredt og dækker over meningsfulde arbejdsopgaver,

Table 9. De 15 jobtyper, der har den største indflydelse, meningsfuldhed og flest udviklingsmuligheder, 2005

Indflydelse	Meningsfuldt	Udviklingsmuligheder
Mediefolk	Læger og tandlæger	Andre lærere
Bibliotekarer og museum	Plejepersonale, hjemmepl.	Mediefolk
Andre lærere	Dagplejere	Læger og tandlæger
Dagplejere	Sygeplejersker	Gymnasielærere
Folkeskolelærere	Pædagoger, daginst.	Folkeskolelærere
Ingeniører og arkitekter	Folkeskolelærere	Pædagoger, daginst.
Pædagoger, daginst.	Gymnasielærere	Akademikere, nat.
Pædagoger, døgninst.	Pædagoger, døgninst.	Pædagoger, døgninst.
Akademikere, nat.	Lægeseekretærer	Bibliotekarer og museum
Sælgere	Andre lærere	Akademikere, samf. og hum.
Akademikere, samf. og hum.	Plejepersonale, plejehjem	Socialrådgivere
Lagerekspedienter	Akademikere, samf. og hum.	Ingeniører og arkitekter
Fysio- og ergoterapeuter	Pædagogmedhjælpere	Sygeplejersker
Gymnasielærere	Socialrådgivere	Lærl. og elever i serv. og kont.
Ejendomsfunktionærer	Plejepersonale, hospital	Edb-folk

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

arbejdsindsats, og hvorvidt en person føler sig motiveret og engageret i arbejdet. Igen ses der bort fra selvstændige og chefer/ledere, idet 6 ud af de top-15 erhverv udgøres af denne gruppe. Der er ikke umiddelbart nogen uddannelsesgrupper, der skiller sig ud. Fælles for størstedelen af de job, der føles mest meningsfulde, er, at det er offentligt ansatte, som beskæftiger sig med mennesker. Det være sig lige fra læger til plejepersonale til pædagog-medhjælpere.

Hvorvidt der er udviklingsmuligheder i ens job, kan ligeledes give et udtryk for trivsel i arbejdet. Den tredje kolonne i tabel 9 beskriver netop dette og gør det ud fra, hvorvidt de ansatte føler sig engagerede i deres arbejde, om de har mulighed for at lære nyt og om de føler, at de kan bruge deres færdigheder i jobbet. Som i de to andre kategorier, er der set bort fra selvstændige og chefer/ledere.

Igen er der mange offentlige erhverv så som forskellige slags lærere, læger og

tandlæger og pædagoger. Derudover kan det konkluderes, at der er en stor grad af akademikerjob i denne gruppe.

I den anden ende af skalaen findes de jobtyper, hvor de ansatte har mindst indflydelse på deres arbejde. Postbude, slagteriarbejdere og pakkere og tapperiarbejdere er de tre jobtyper, som har den mindste indflydelse på deres arbejdsdag. Der er desuden en stor del af de jobtyper, der oplever en begrænset indflydelse på deres hverdag, der beskæftiger mange ufaglærte. Dette fremgår af første kolonne af tabel 10.

Der er en stor grad af gengangere i den næste kolonne, der viser de 15 erhverv, hvor de ansatte finder deres arbejde mindst meningsfuldt. Derudover optræder fuldmægtige og kontorassistenter i den offentlige sektor samt politifolk og fængselspersonale. Sidstnævntes vurdering er dog ikke signifikant forskellig fra gennemsnittet af alle erhverv.

Tabel 10. De 15 jobtyper, der oplever den mindste indflydelse, meningsfuldhed og færrest udviklingsmuligheder, 2005

Indflydelse	Meningsfuldt	Udviklingsmuligheder
Postbude	Pakkere og tapperiarb.	Slagteriarbejdere
Slagteriarbejdere	Slagteriarbejdere	Rengøringsassistenter
Pakkere, tapperiarb.	Serveringspersonale	Postbude
Lærl. og elever, ind. og håndv.	Postbude	Pakkere, tapperiarb.
Lastbilchauffører	Ekspedienter	Serveringspersonale
Serveringspersonale	Rengøringsassistenter	Lager- og havnearb.
Lager- og havnearbejdere	Metalarbejdere, ufagl.	Lastbilchauffører
Omsorgsmedhjælpere	Lager- og havnearb.	Metalarbejdere, ufagl.
Ekspedienter	Fuldmægtige, off.	Ekspedienter
Lærl. og elever i service, kontor	Køkkenmedhjælp./økonoma	Bygningsarbejdere, ufagl.
Metalarbejdere, ufaglærte	Bygningsarbejdere, ufagl.	Landbrugsarbejdere
Lægeseekretærer	Politifolk og fængselspers.	Ejendomsfunktionærer
Plejepersonale, hjemmepleje	Nærings- og nydelsesmiddel	Omsorgsmedhjælpere
Plejepersonale, hospital	Maskinarbejdere	Køkkenmedhjælp./økonoma
Laboranter	Kontorassistenter, off.	Nærings- og nydelsesmiddel

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Der er igen et stort sammenfald mellem de jobtyper, der oplever en beskedent indflydelse og meningsfuldhed i deres job og dem, der oplever de færreste udviklingsmuligheder i deres job.

Både postbude, slagteriarbejdere og pakkere, tapperiarbejdere er blandt bund-4 i alle opgørelser. Men også rengøringsassistenter og serveringspersonale føler, at der er begrænsede udviklingsmuligheder i deres job.

Sammenholder man de tre jobtyper, postbude, slagteriarbejdere og pakkere, tapperiarbejdere, med de erhverv, der har den mindste jobtilfredshed, ses det, at de også er blandt de 15 erhverv, hvor der er den mindste tilfredshed med arbejdet.

Generel middelmådig ledelseskvalitet i både den offentlige og private sektor
Ledelsens rolle og kvalitet kan ligeledes være afgørende for et godt arbejdsklima.

I tabel 11 er gengivet de 15 erhverv, der oplever den højeste ledelseskvalitet. Pædagogmedhjælpere og pædagoger på både dag- og døgninstitutionsområdet er det område, der har den højeste ledelseskvalitet. Derudover ligger kontorelever og bankassistenter højt, og også plejepersonale og dagplejere placerer sig blandt de syv erhverv, der har den bedste ledelse.

I den modsatte ende af skalaen over ledelseskvalitet finder vi maskinarbejdere og blikkenslagere, men også politifolk og fængselspersonale har mindre gode chefer. Ud af de tre jobtyper, der generelt oplevede den laveste jobtilfredshed, postbude, slagteriarbejdere og pakkere og tapperiarbejdere, scorer både slagteriarbejdere og postbude et lavt indeks i ledelseskvalitet. Til sammenligning er der ingen sammenhæng mellem de 15 erhverv, der havde den største jobtilfredshed og de 15 erhverv, der har den laveste ledelseskvalitet. Dette fremgår af tabel 12.

Tabel 11. De 15 jobtyper, der oplever den største ledelseskvalitet, 2005	
Jobtype	Indeks
Pædagogmedhjælpere	69
Lærlinge og elever, service, kontor mv.	62
Pædagoger, daginstitution	61
Bankassistenter	61
Pædagoger, døgninstitution	61
Plejepersonale, hospital	61
Dagplejere	60
Lærlinge og elever, industri, håndværk, service	59
Akademikere, naturvidenskabelige	59
Plejepersonale, hjemmepleje	59
Folkeskolelærere	59
Landbrugsarbejdere	58
Sælgere	57
Pakkere, tapperiarbejdere	57
Sygeplejersker	56

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Tabel 12. De 15 jobtyper, der oplever den mindste ledelseskvalitet, 2005

Jobtype	Indeks
Maskinarbejdere	44
Blikkenslagere	45
Slakteriarbejdere	46
Politifolk og fængselspersonale	48
Elektrikere	48
Metalarbejdere, ufaglærte	49
Lager- og havnearbejdere	49
Omsorgsmedhjælpere	49
Postbude	49
Lagerekspedienter	49
Socialrådgivere	49
Lastbilchauffører	50
Laboranter	51
Bygningsarbejdere, ufaglærte	52
Fuldmægtige, offentligt ansatte	52

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

En sådan mulig sammenhæng mellem ledelseskvalitet og jobtilfredshed er illustreret i figur 1. Figuren viser imidlertid ikke nogen entydig lineær sammenhæng. Den viser til gengæld, at ledelseskvaliteten på hele arbejdsmarkedet generelt vurderes til middelmådig. Der er ingen, som har en ledelse, der placerer sig i den øvre tredjedel af, hvad der er muligt.

Der er ingen tvivl om, at et dårligt arbejdsmiljø koster både menneskeligt og økonomisk, og at dårligt arbejdsmiljø kan opstå af både fysiske og psykiske belastninger. Dette kapitel har vist, at der er forskel på de jobtyper, der oplever et fysisk belastende arbejde og dem, der er udsat for et psykisk belastende arbejde.

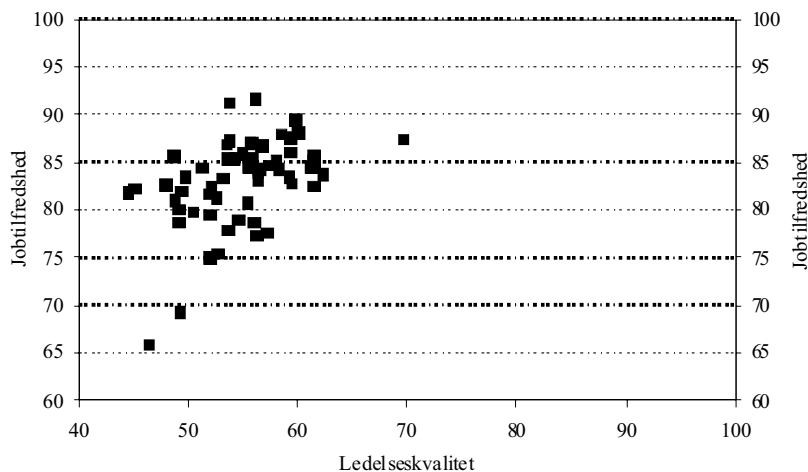
Blandt dem, der er særligt udsat for fysiske belastninger, ses mange byggefag. Men også postbude, rengøringsassistenter og plejepersonale, så som dagplejere, omsorgsmedhjælpere, plejepersonale på plejehjem og i hjemmeplejen samt på hospitaler, har et fysisk anstrengende arbejde.

Der er generelt mange offentlig ansatte, som har et psykisk belastende arbejde. Dette ses især inden for jobtyper som socialrådgivere, folkeskolelærere, forskellige former for plejepersonale og ergo- og fysioterapeuter. Men også postbude og slakteriarbejdere er udsat for et stort pres om at arbejde hurtigt.

I AErådets Fordeling og Levevilkår fra 2007 fremgik det, at dagplejemødre har en øget sandsynlighed på knap 40 procent for at overgå til efterløn end det øvrige arbejdsmarked. Derudover har personer ansat indenfor rengøringsvirksomhed, post og tele og ældrepleje en forhøjet risiko på mellem 20 og 30 procent for at overgå til efterløn.

Rengøringspersonale og ansatte inden for ældreplejen har ydermere en forøget risiko for førtidspensionering på hhv. 128 og 94 procent, hvilket betyder en forhøjet risiko for endelig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Figur 1. Sammenhængen mellem ledelseskvalitet og jobtilfredshed

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.

Derudover fremgår det, at der især blandt ansatte indenfor ældreplejen, forskellige former for offentlig administration, institutioner for børn, læger, tandlæger og dyrlæger samt folkeskoler er et større træk på sygesikringsydelse og receptpligtig medicin, end der er fra andre erhverv.

Det betyder, at der er et stort sammenfald med de brancher, der oplever et belastende arbejdsmiljø og dem, der overgår til førtidspension og efterløn og dem, der har et stort træk på sygesikringsydelse og et stort forbrug af receptpligtig medicin. Især for ansatte indenfor rengøring er der tale om et sammenfald mellem et fysisk anstrengende job og en forhøjet risiko for at forlade arbejdsmarkedet i uti-

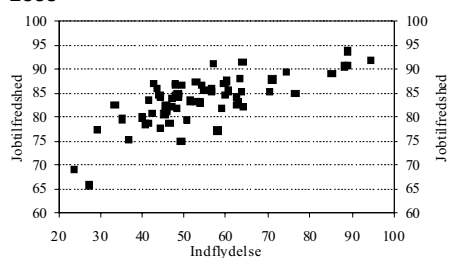
de. Og for ansatte inden for ældreplejen er der både tale om et fysisk og et psykisk anstrengende job. De har ligeledes en forhøjet risiko for at forlade arbejdsmarkedet i utide.

Der er derfor et massivt behov for at få gjort noget ved arbejdsmiljøet. Ikke mindst fordi de konkrete fysiske og psykiske belastninger resulterer i dårlig trivsel på arbejdspladsen for den enkelte. Men også fordi der er et stort arbejdskraftpotentiale i, at folk trives på deres arbejde, da de ikke alene har et lavere sygefravær, mens de arbejder, men også fordi det kan resultere i en senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

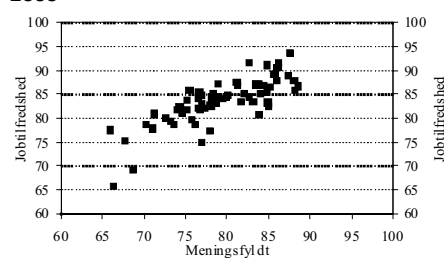
Boks 1.

Nedenfor er der i tre figurer indtegnet sammenhængen mellem kategorierne indflydelse, meningsfuldt arbejde og udviklingsmuligheder op imod den jobtilfredshed, der er ved de forskellige jobtyper. For alle tre kategorier synes der at være en sammenhæng med jobtilfredsheden. Jo større indflydelse, man har på sit arbejde, desto større er jobtilfredsheden. Det samme gælder for følelsen af at udføre et meningsfuldt arbejde og at have udviklingsmuligheder.

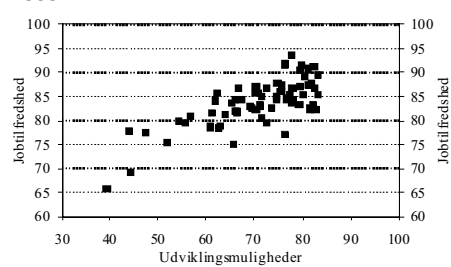
Figur 2.a. Sammenhæng mellem indflydelse og jobtilfredshed, 2005

Figur 2.b. Sammenhæng mellem meningsfyldt arbejde og jobtilfredshed, 2005

Figur 2.c. Sammenhæng mellem udviklingsmuligheder og jobtilfredshed, 2005

Kilde: AErådet på basis af NAK, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø.